

TÜRKİYE'DEKİ EBELİK BÖLÜMLERİNDE YÜRÜTÜLEN EBELİK TARİHİ EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF MIDWIFERY HISTORY EDUCATION CONDUCTED IN MIDWIFERY DEPARTMENTS IN TURKEY

Ummahan YÜCEL¹, Melis PİÇİNCİOL²

¹ Doç.Dr., Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

² Ebe, Seyfi Demirsöy Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Doğumhane Birimi, İzmir, Türkiye

Özet

Giriş: Türkiye'deki ebelik bölümlerinde yürütülen ebelik tarihi eğitiminin değerlendirilmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç- Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipte olan çalışmanın evrenini 2023 yılında Yükseköğretim Program Atlasında yer alan 63 üniversitenin ebelik lisans programı oluşturmuştur. Ebelik lisans programının Ders Bilgi Paketi/Ders Kataloğu ebelik tarihi dersi eğitimi açısından incelenmiştir. Veriler dersin adı, dersin verildiği yarıyıl, dersin içeriği, dersi veren öğretim elemanı ve öğretim elemanın uzmanlık alanı gibi değişkenlerin yer aldığı bilgi formuna işlenerek elde edilmiştir. Verilerin analizinde sayı ve yüzde kullanılmıştır.

Bulgular: Ebelik lisans müfredatları incelendiğinde müfredatların %79,4'ünde ebelik tarihine ilişkin konuların anlatıldığı dersin bulunduğu ve 16 farklı isimle yürütüldüğü saptanmıştır.

Ebelik tarihi derslerinin %38'i birinci sınıfta %94'ü zorunlu ders ve %90'ı iki kredilik ders şeklinde işlenmektedir. Dersler ağırlıklı olarak teorik olarak işlenmekte ve dersleri yürüten akademisyenlerin %38 'i doktor öğretim üyesidir.

Sonuç: Teorik olarak işlenen ebelik tarihi dersleri etik, felsefe ve deontoloji konuları ile birlikte yürütülmektedir. Meslek tarihi eğitiminin ebelik tarihi dersi adı altında derinlemesine ve farklı anlatım yöntemleriyle zenginleştirilerek anlatılması gerektiği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ebelik Tarihi, Eğitim, Müfredat

Abstract

Objective: It was conducted to evaluate the midwifery history education carried out in midwifery departments in Turkey.

Material- Methods: The population of the study, which is a cross-sectional descriptive type, consists of midwifery undergraduate programs of 63 universities included in the Higher Education Program Atlas in 2023. Course Information Package/Course Catalog of the midwifery undergraduate program was examined in terms of midwifery history course education. The data was obtained by processing it into an information form containing variables such as the name of the course, the semester in which the course was given, the content of the course, the instructor teaching the course and the instructor's area of expertise. Number and percentage were used in the analysis of the data.

Results: When midwifery undergraduate curricula were examined, it was determined that 79.4% of the curricula included courses covering the history of midwifery and were conducted under 16 different names. 38% of midwifery history courses are taught in the first year, 94% as compulsory courses and 90% as two-credit courses. The courses are taught mainly theoretically, and 38% of the academicians conducting the courses are doctoral faculty members.

Conclusion: Midwifery history courses, which are taught theoretically, are carried out together with ethics, philosophy and deontology subjects. It is thought that professional history education should be explained in depth and enriched with different narrative methods under the name of midwifery history course.

Keywords: History of Midwifery, Education, Curriculum

ORCID ID: U.Y. 0000-0003-3531-8644; M.P. 0009-0003-7353-7546

Sorumlu Yazar: Ummahan Yücel, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

E-mail: ummahan.yucel@ege.edu.tr

Geliş tarihi/ Date of receipt: 08.09.2024

Kabul tarihi / Date of acceptance: 18.03.2025

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ebeliği; “gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde gerekli bakım ve danışmanlığı sağlamak, normal doğumları kendi sorumluluğunda yaptırmak, yenidoğanın bakımını üstlenmek üzere eğitilen kişi” olarak tanımlamıştır (1-2). Bilgi ve ahlaki değerler üzerine temellendirilen ebelik mesleği, tarihine anneden kızına geçen bir meslek olarak başlamış ve zamanla mesleki gelişim göstererek profesyonel bir kimlik kazanmıştır (3-4). Türkiye Cumhuriyeti dahilinde Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile ülkemizde ebelik yapabilmek için eğitim zorunlu hale getirilmiş ve diploması olmayan kişilerin ebelik yapması yasaklanmıştır (3,5). Böylelikle ebelik üzerine mesleki eğitim kurumları açılmaya başlamıştır. Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile ilk zamanlarda ebe yetiştirmek amacıyla köy okulları açılmış olsa da Sağlık yüksekokulları 1997-1998 eğitim öğretim yılında kurulmuş ve ebelik lisans eğitimine başlanmıştır. Ebelik anabilim dalında 2003 yılında ebelik yüksek lisans eğitimi 2013 yılında doktora programları da başlamıştır (6-11).

Türkiye’de ebelik tarihi dersinin gelişimini değerlendirebilmek için, ebelik mesleği ve ebelik eğitiminin evrimini anlamak gerekmektedir. Ebelik tarihi, ebelik mesleğinin evrimini ve bu mesleğin toplumdaki yerini anlamak için önemli bir ders olmuştur. Türkiye’de Ebelik programlarında Ebelik Tarihi eğitim dersi, genellikle ebelik mesleğinin tarihsel gelişimini ve toplumdaki yerini anlamak için bir temel sağlamaktadır. Ebelik eğitime başlayan bir öğrencinin mesleğe bağlılığının artması, aitlik hissetmesi ve mesleki bilinç geliştirebilmesi için ebelik müfredatlarında ebelik tarihi dersine yer verilmelidir (12-14). Öğrencilerin, meslek tarihini ve mesleğin toplumdaki rolünün nasıl değiştiğini anlamaları, onların mesleğe daha geniş bir perspektiften bakmalarını ve meslek uygulamalarını tarihsel bağlamda anlamalarını sağlamaktadır (15-16). Bu, öğrencilerin daha

etkili ve duyarlı ebeler olmalarına yardımcı olabilmektedir. EUÇEP (Ebelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı) ve Yönetmelik incelendiğinde ebelik tarihi eğitimi üzerinde ortak ve zorunlu bir müfredatın olmadığı gözlemlenmiştir (17). Ebelik eğitim müfredatlarında ebelik tarihi eğitime ilişkin Türk geleneklerini temel alan standart bir müfredat önerilmektedir.

Üniversitelerin, fakültelerin ve anabilim dallarının web sayfalarının çeşitli yönlerden incelendiği çalışmalar özellikle son yıllarda artmış olmasına rağmen özellikle ebelik anabilim dalların web sitelerinin içerikleri ile ilgili çalışmalar yeterli değildir (3,18). Bu çalışma ile ebelik lisans müfredatlarında ebelik tarihi dersinin ne kadar yer aldığını incelemek hedeflenmiştir.

GEREÇ YÖNTEM

Araştırmanı Amacı

Türkiye’de ebelik lisans programlarında ebelik tarihi dersinin müfredattaki yerinin incelenmesidir. Bu amaçla bu çalışmada aşağıda verilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Üniversite müfredatlarında ebelik tarihi eğitime ilişkin ders bulunmakta mıdır?
- Ebelik tarihi eğitimi ile ilgili dersin adı ve verildiği sınıf/dönem nedir?
- Ebelik tarihi eğitimi veren öğretim elemanının unvanı ve uzmanlık alanı nedir?
- Ebelik tarihi eğitimi dersinin içerikleri benzer midir?

Araştırmanın Yöntemi

Kesitsel tanımlayıcı tipte olan çalışmada 2023 yılında Yükseköğretim Program Atlası resmi internet sitesinden yararlanarak aktif olarak Ebelik Lisans eğitimi veren üniversiteler belirlenmiştir(<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10247>; <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=20024>). Çalışmanın evrenini 2023 yılında Türkiye’deki ebelik bölümü olan 63 üniversite oluşturmuştur. Belirlenen üniversitelerin bünyesindeki ebelik lisans

programının Ders Bilgi Paketi/Ders Kataloğu incelenmiş olup Ebelik Tarihi Dersine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Ebelik bölümüne sahip olan 63 üniversitenin bolognaları incelendiğinde 50 tane üniversitede ebelik tarihi üzerine derslerin olduğu görüldürken 13 tanesinde ebelik tarihine ilişkin bir dersin olmadığı belirlenmiştir. Veriler toplanırken araştırmacılar tarafından oluşturulan Bilgi Formu kullanılmıştır. Dersin adı, verildiği yarıyıl, dersin içeriği, dersi veren öğretim elemanı ve öğretim elemanın branşı ana

değerlendirme konularını oluşturmuştur. Verilerin analizinde sayı (n) ve yüzde (%) kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Ebelik Tarihi'ne ilişkin derslerin üniversite müfredatlarındaki yerini inceleyen form 12 sorudan oluşmaktadır. Form, ebelik tarihi dersinin bulunma durumu, dersin verildiği sınıfı/dönemi, dersi veren öğretim elemanının akademik unvanını, lisans-yüksek lisans-doktora uzmanlıklarını, dersin ismine ve seçmeli/zorunlu ders olması gibi özelliklere göre oluşturulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Ebelik bölüm müfredatlarında meslek tarihine ilişkin dersinin bulunma durumuna göre

	n	%
Ebelik Tarihi Dersinin Bulunma Durumu		
Var	50	79.4
Yok	13	20.6
Toplam	63	100
Müfredatta Yer Alan Ebelik Tarihi ile İlgili Dersin Adı		
Ebelik Tarihi ve Deontolojisi	16	25.4
Ebelik Tarihi ve Etik	8	12.7
Ebeliğe Giriş	6	9.5
Ebeliğe Giriş ve Ebelik Tarihi	3	4.8
Ebelik Tarihi ve Meslek Etiği	3	4.8
Ebelik Deontolojisi ve Etik	2	3.2
Deontoloji ve Etik	2	3.2
Meslek Tarihi ve Deontolojisi	2	3.2
Ebeliğe Giriş ve Deontoloji	1	1.6
Ebeliğe Giriş ve Temel Kavramlar	1	1.6
Ebelik Deontolojisi ve Değerleri	1	1.6
Ebelik Felsefesi ve Temel Kavramlar	1	1.6
Ebelik Tarihi	1	1.6
Ebelik Tarihi ve Felsefesi	1	1.6
Ebelik Tarihi, Felsefesi ve Temel Kavramlar	1	1.6
Meslek Etiği ve Mevzuatı	1	1.6
İncelenecek Müfredat Sayısı	50	100

*Tabloda, Türkiye'deki Ebelik Bölümlerinin 50 tanesinde ebelik tarihine ilişkin bir ders olduğu belirtilmiştir.

Türkiye'deki tüm ebelik bölüm müfredatları incelendiğinde müfredatların %79.4'unda Ebelik tarihine ilişkin dersinin bulunduğu görülmüştür. Ebelik tarihi konularının anlatıldığı 16 farklı isimli dersin olduğu saptanmıştır. Derslerin dağılımına

bakıldığında ise sırasıyla en fazla %25.4'ünün "Ebelik Tarihi ve Deontolojisi", %12.7'sinin "Ebelik Tarihi ve Etik dersi", %9.5'inin "Ebeliğe Giriş" adıyla anlatıldığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Ebelik tarihine ilişkin dersi veren öğretim elemanlarının akademik unvanları ve uzmanlıklarının dağılımları*

	n	%
Ebelik Tarihi Dersine İlişkin Dersi Veren Öğretim Elemanının Unvanları		
Öğr. Görevlisi	10	20.0
Dr. Öğr. Üyesi	20	38.0
Doç. Dr.	4	10.0
Prof. Dr.	7	14.0
Dersi Veren Akademisyenin Unvanı Belirlenemedi	9**	18.0
Toplam	50	100
Öğretim Elemanlarının Lisans Uzmanlıkları		
Ebelik	19	46.3
Hemşirelik	18	43.9
Sağlık Eğitimi	2	4.8
Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi	1	2.4
Tıp Bilimleri	1	2.4
Öğretim Elemanlarının Yüksek L. Uzmanlıkları		
Ebelik	11	26.8
Hemşirelik	7	17.0
Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği	4	9.7
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	3	7.3
Dahili Tıp Bilimleri	2	4.8
Halk Sağlığı	2	4.8
Hemşirelik Esasları	2	4.8
Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi	1	2.4
Hastane İşletmeciliği	1	2.4
Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi	1	2.4
Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar	1	2.4
Histoloji ve Embriyoloji	1	2.4
Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği	1	2.4
Kadın Sağlığı Hemşireliği	1	2.4
Sağlık Yönetimi	1	2.4
Urmia Tıp Bilimleri	1	2.4
İç Hastalıkları Hemşireliği	1	2.4
Toplam	41**	100
Öğretim Elemanlarının Doktora Uzmanlıkları		
	n	%
Ebelik	8	25.8
Hemşirelik	3	9.6
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği	3	9.6
Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği	3	9.6
Dahili Tıp Bilimleri	2	6.4
Hemşirelik Esasları	2	6.4
Halk Sağlığı	2	6.4
Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	2	6.4
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	1	3.2
Deontoloji	1	3.2
Histoloji ve Embriyoloji	1	3.2
Tıp Tarihi ve Etik	1	3.2
Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme	1	3.2
Hemşirelikte Yönetim	1	3.2
Toplam	31***	100

** Dersi Veren Akademisyenin Unvanı Belirlenemedi

***Dersi yürüten öğretim elemanın Yüksek Lisans uzmanlıkları

****Dersi yürüten öğretim elemanın Doktora uzmanlıkları

Ebelik tarihi dersi veren öğretim elemanlarının akademik unvanları

incelendiğinde %38 ile sıklıkla doktor öğretim görevlisi olduğu belirlenmiştir. Öğretim

elemanlarının uzmanlık alanları incelendiğinde lisansta sırasıyla %46.3 Ebelik, %43.9 Hemşirelik ve %4.8'inin Sağlık Eğitimi alanında olduğu; yüksek lisans uzmanlıklarında %26.8'inin Ebelik, %17'si Hemşirelik ve %9.7'sinin Doğum ve Kadın

Sağlığı Hemşireliği bölümü mezunu olduğu; doktora uzmanlıklarında ise %25.8'inin Ebelik, %9.6'sının Hemşirelik, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ve Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği alanından mezun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Ebelik Tarihi ile İlgili Dersin Bazı Özelliklerine İlişkin Dağılımlar

	n	%
Dersin Durumu		
Zorunlu	47	94.0
Seçmeli	3	6.0
Dersin Verildiği Sınıf		
1.Sınıf	19	38.0
2.Sınıf	13	26.0
3.Sınıf	12	24.0
4.Sınıf	6	12.0
Dersin Verildiği Dönem		
Güz Dönemi	37	74.0
Bahar Dönemi	13	26.0
Dersin Kredisi		
1	2	4.0
2	45	90.0
3	2	4.0
4	1	2.0
Toplam	50	100
Derste Kullanılan Yöntem		
Teorik(Sadece ders anlatımı)	50	94.3
Sunum(Teorik+sunum)	2	3.7
Ödev(Teorik+ödev)	1	1.8

Ebelik tarihine ilişkin derslerin bazı özelliklerinin değerlendirilmesi yapıldığında %94'ünün zorunlu ders, %38'inin birinci sınıfta, %26'sının ikinci, %24'ünün üçüncü ve %12'sinin 4.sınıfta anlatıldığı görülmüştür. Derslerin %74'ünün güz döneminde; %90'ının

iki krediye sahip olduğu görülmüştür. Ders programları incelenerek dersin işleniş yöntemleri değerlendirildiğinde %94.3'ünün sadece teorik olarak işlendiği %3.7'sinin teorik ve sunum olarak, 1.8'inin teorik ve ödev şeklinde yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Ebelik ders programlarında ebelik tarihine ilişkin derslerdeki bazı konu başlıkları

	n	%
Ebelik Tarihçesi	43	15.6
Ebeliğin Tanımı ve İlgili Kavramlar	31	11.3
Ebelikte Ulusal ve Uluslararası Örgütler, Organizasyonlar	29	10.5
Ebelikte Etik Değerler, İlkeler, Kodlar ve Etik Karar Verme	24	8.7
İnsan, Haklar ve İnsan, Hasta Hakları	16	5.8
Ebelik Eğitimi ve Gelişimi	14	5.1
Ebelik Mesleğiyle İlgili Mevzuatlar	13	4.7
Ebeliğin Sağlık Ekibindeki Yeri	13	4.7
Ebelerin Görev, Rol ve Sorumlulukları	12	4.3
Ebelik ve Ebelik Mesleğinin Felsefesi	10	3.6
Ebelik Mesleği ve Ahlak	8	2.9
Deontoloji ve Etik Biliminin Tarihçesi	8	2.9
Ebelerin Mesleki Görev ve Yetkileri	7	2.5
Mesleğe Ait Yasal Sorumluluklar	7	2.5
Deontoloji ve Etik Kavramları	6	2.1
Ebe Kelimesinin Kökeni ve Roller	6	2.1
Ebelikte Etik, Ahlak ve Deontoloji Kavramları	6	2.1
Ebelerin Çalışma Alanları	4	1.4
Etik Kavramının Anlam ve İçeriği	4	1.4
Mesleğin Sorunları ve Çözüm Yolları	2	0.7
Ebelik Bakım Modelleri ve Felsefesi	2	0.7
Ebeliğin Genel Görünümü	2	0.7
Doğum Tarihi	2	0.7
Ebelik Andı	1	0.3
Kadının ve Doğurganlığının Tarihçesi	1	0.3
Ebelik Mesleğinin Toplumsal Statüsü	1	0.3
Ebelik Mesleki Yeterlilikleri	1	0.3
Modern Tıbbın Doğumu ve Ebelik Üzerindeki Etkisi	1	0.3
Ebelik Tarihine ilişkin Bazı Ders Konuları	274	100

Ebelik müfredatlarındaki meslek tarihine ilişkin derslerden seçilen 274 ders konusunun başlıkları incelendiğinde sırasıyla

en fazla %15.6 Ebelik Tarihçesi; %11.3 Ebeliğin Tanımı ve İlgili Kavramlar ve %10.5 ile Ebelikte Ulusal ve Uluslararası Organizasyonlar konularının olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 5. Ebelik tarihine ilişkin derslerin bazı öğrenme çıktıları

	n	%
Ebelik mesleğinin tarihsel gelişimini, önemini, mevcut durumunu ve temel kavramlarını açıklayabilme	35	25.3
Ebelik mesleğinin etik değerlerini, felsefesini ve rollerini benimseme	19	13.7
Ulusal ve uluslararası meslek organizasyonları tanımak	11	7.9
Ebenin rol, görev, yetki, çalışma alanlarını ve sorumluluklarını açıklama	11	7.9
Mesleki yasa, yönetmelik ve yönergeleri bilme	9	6.5
Deontolojinin tanımı, önemi ve kavramlarını bilme	9	6.5
Meslek tanımını, melekleşme sürecini bilme	9	6.5
Etik ilkeleri bilme ve karşılaştırılabilecek ikilemleri çözümleme becerisi	7	5.0
Ahlak, etik, felsefe ve değer kavramlarını tanımlama	5	3.6
Geçmişte ve günümüzdeki rol ve kavramlardaki değişimleri bilme	4	2.8
Ebelik mesleği özelliklerinin, evrensel kavramların farkında olabilme	4	2.8
Mesleki etik kavramlarını ve kuramlarını bilme	3	2.1
Ebelik alanındaki sorunları saptayabilme	3	2.1
Ebelik mesleğinin güncel yasal gelişmelerini takip edebilme	3	2.1
Kişisel ve ebelik felsefesini, deontoloji ile bütünleştirebilme ve mesleki görüşlerinde yansıtabilme	2	1.4
Sağlığın korunması ve geliştirilmesini sağlayan işlemlerde yetkinlik	1	0.7
Meslek ve iş kavramlarını tanımlamak	1	0.7
Ebelik alanına özgü güncel kuramsal ve uygulamalı bilgiye sahip olma	1	0.7
Ebelikte mesleki örgütlenmenin önemini kavrama	1	0.7
Ebelik Tarihine İlişkin Derslerin Bazı Öğrenme Çıktıları	138	100

Ebelik tarihine ilişkin derslerin öğrenim çıktıları incelendiğinde sırasıyla en fazla %25.3 ile “Ebelik mesleğinin tarihsel gelişimini, önemini, mevcut durumunu ve temel kavramlarını açıklayabilme” çıktısı, %13.7 ile “Ebelik mesleğinin etik değerlerini, felsefesini ve rollerini benimseme” ve %7.9 ile “Ulusal ve uluslararası meslek organizasyonları tanımak”- “Ebenin rol, görev, yetki, çalışma alanlarını ve sorumluluklarını açıklama” öğrenim çıktıları yer almaktadır (Tablo 5).

TARTIŞMA

Bir meslek dalının günümüzdeki konumunu ve özelliklerini doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, o mesleğin köklerine ve geçmişine yönelik kapsamlı meslek tarihi bilgisinin kazanılması önemlidir (15,18). Ebelik mesleğinin köklü bir tarihi vardır. Bu

köklü tarih, ebelik öğrencilerine mesleğin kökenleri, evrimi ve toplumsal etkileri hakkında derinlemesine bilgi vererek mesleki kimlik ve aidiyet duygusunu geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu perspektiften hareketle bu çalışmada, Türkiye’deki ebelik lisans programları kapsamında sunulan ebelik tarihi eğitiminin mevcut durumu incelenmiştir.

Türkiye’deki ebelik lisans programlarının müfredatları incelendiğinde, 63 üniversitenin %79.4’ünde (50 Lisans programı) ebelik tarihi ile ilgili eğitimin mevcut olduğu görülmektedir. Ebelik tarihi eğitimi ağırlıklı olarak “Ebelik Tarihi ve Deontolojisi”, “Ebelik Tarihi ve Etik”, “Ebelik Tarihi, Felsefesi ve Temel Kavramlar” gibi 16 farklı ders isimleri altında deontoloji, etik ve felsefe alanları ile birlikte yürütülmektedir. Ebelik tarihi konularının anlatıldığı dersler

incelendiğinde; ebelik tarihinin yanı sıra, ebeliğin tanımı ve ilgili kavramlar, ulusal ve uluslararası örgütler, etik, deontoloji, felsefe, ebelerin görevleri gibi farklı pek çok konunun bir arada anlatıldığı görülmektedir. Bu farklı konuların haftada iki saatlik bir zaman diliminde bir arada sunulması, ebelik tarihinin tam olarak ele alınmasını sınırlandırabilir. Torun' a göre meslek tarihi derslerinin deontoloji, etik, felsefe, ilke ve yasalar gibi derslerle birlikte verilmesi, standart bir müfredatın olmaması nedeniyle öğretim kazanımlarında ve kullanılacak öğretim yöntemlerinde belirsizlikler ve karmaşalar oluşturabilmektedir (4). Ebelik tarihi eğitiminin bazı müfredat programlarında olmaması, bulunanlarda ise bu kadar farklı dersler içinde anlatılması belirli bir standardın olmadığına işaret etmektedir. Ülkemizde ebelik lisans eğitimi Avrupa Birliği'nin lisans eğitimi için belirlediği kriterleri ve bologna uyum süreçlerini dikkate alarak minimum standartları belirleyen Ebelik Ulusal Çekirdek Programı (EUÇEP) kapsamında yürütülmektedir (17). EUÇEP ülkemizde uygulanması gereken ebelik lisans eğitimi, ulusal düzeyde çerçevesini belirleyen ana programdır (17). Bu ana program incelendiğinde meslek tarihi eğitimine herhangi bir vurgu yapılmadığı görülmektedir. Meslek tarihi eğitiminin farklı ders isimleri ve farklı alan bilgisi gerektiren konularla birlikte yürütülmesi EUÇEP'te ebelik tarihi eğitime değinilmesinin olmadığından kaynaklanabilir. Bunun yanı sıra dersi veren öğretim elemanları mesleki ilgi ve uzmanlıklarının meslek tarihi dersinin içeriğine yansıdığı tahmin edilmektedir.

Torun'un Türkiye'de Hemşirelik Lisans Programlarında Hemşirelik Tarihi Dersi Öğretimini incelediği çalışmada bazı programlarda meslek tarihine özgü derslerin olmamasını; meslek tarihine ilişkin dersin önemsenmemesi ve eğitim kadrosunda bu dersi verebilecek öğretim elemanının bulunmamasından kaynaklanabileceğini belirtmiştir (4). Ülkemizde meslek tarihi eğitimi tıp fakültelerinde; Tıp Tarihi ve

Deontoloji uzmanları tarafından verilmektedir. Ancak ebelik ve hemşirelik gibi köklü tarihe sahip olan mesleklerde, her anabilim dalından öğretim elemanı meslek tarihi derslerinden sorumlu tutulmuştur (4). Meslek tarihi dersinin, ebelik tarihi üzerine eğitim almış akademisyenler tarafından yürütülmesi, alanın gerektirdiği derin bilgi ve anlayışın aktarılması açısından önemli rol oynayacaktır. Çalışmamızda dersi veren öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarının çeşitliliği dikkat çekicidir.

Ebelik tarihi derslerini veren akademisyenlerin yaklaşık yarısı ebelik lisans diplomasına sahiptir. Bu ebe akademisyenlerin dörtte birinin yüksek lisans ve doktora yaptığı görülmektedir. Bu durum ebelik lisans programlarında ebe akademisyen kadrolarının gelişim aşamasında olmasından kaynaklanmaktadır. Ebelik alanında lisansüstü eğitim programlarının varlığı 20 yıllık bir sürece dayanmaktadır. Türkiye'de 1997 yılında lisans, 2003 yılında yüksek lisans ve 2013 yılında doktora programları yürütülmeye başlamıştır. Çalışmamızda akademisyenlerin ağırlıklı olarak öğretim görevlisi ve doktor öğretim üyesi unvanına sahip olması bu durumu desteklemektedir. Yücel ve arkadaşlarının 2017'de gerçekleştirdiği çalışmada ebelik bölümlerindeki akademik kadronun %70'inin doktor öğretim üyesi ve altı unvanlara sahip olduğunu ortaya koymuştur (19).

Ebelik eğitim müfredatlarında meslek tarihi dersleri ağırlıklı olarak birinci ve ikinci sınıflarda verildiği görülmektedir. Hemşirelik ve tıp fakültelerinde ise meslek tarihine ilişkin derslerin ikinci ve üçüncü sınıflarda verilmektedir (4,16). Dersin işleniş biçimlerine bakıldığında, %94.3'ünün sadece teorik anlatımla sürdürüldüğü görülmüştür. Torun'a göre, sadece düz anlatım yöntemiyle verilen tarih dersleri, öğrenciler tarafından kolayca unutulabilmektedir (4). İnce ve Batmaz'ın çalışmada, tıp tarihi dersi alan öğrencilerin %57.7'si derslerde görsel materyal kullanılmasını, %23.7'si ders anlatımlarının

video, belgesel ve vaka sunumları ile zenginleştirilmesi gerektiğini önermiştir (18). Tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan farklı bir çalışmada, öğrencilerin %44'ü dersin içeriğinin daha nitelikli hale getirilmesi için video (belgesel ve film) ve görsellerle zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (16). Bu çalışmalarda, meslek tarihi eğitiminde görsel ve interaktif materyallerin öneminin altını çizmekte ve daha etkili öğrenim deneyimleri için bu tür içeriklerin entegrasyonunun gerekliliğini vurgulamaktadır (4,16,18).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, ebelik lisans müfredatlarını incelendiğinde, 63 ebelik bölümünün %79.4'ünde meslek tarihine ilişkin bir dersin bulunduğu ve bu derslerin 16 farklı isim altında yürütüldüğü belirlenmiştir. Dersler genellikle birinci ve ikinci sınıflarda ve haftada iki saat teorik olarak işlenmektedir. Dersi veren öğretim elemanları çoğunlukla doktor öğretim üyeleridir ve uzmanlık alanları farklılık göstermektedir.

Daha etkin bir öğrenme deneyimi için ders içeriğinin yeniden düzenlenmesi ve etik, felsefe, deontoloji gibi farklı dersler ile ayrı ayrı yürütülmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra ders içeriğini zenginleştirmek için ulusal ve uluslararası ebelik tarihi ile ilgili nitel, nicel derleme ve arşiv çalışmalarına gereksinim vardır.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışmada herkese açık web kaynaklarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Kişisel veri toplanmadığı ve veri toplama işlemi müdahale içermediği için etik kurul onayı gerekmemiştir.

Yazar katısı

Fikir- U.Y.; Tasarım- U.Y.; Denetlem e- U.Y.; Kaynaklar- U.Y., M.P.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi- M.P.; Analiz ve/veya YorumU.Y., M.P.; Literatür Taraması

- U.Y., M.P.; Yazıyı YazanU.Y., M.P.; Eleştirel İnceleme- U.Y.

Finansal destek

Bu araştırmada herhangi bir mali destek alınmamıştır.

Çıkar çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Ek bilgi: 9. Uluslararası ve 13.Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresinde (2-4 Kasım 2023, Erzurum) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Allotey, J.C. Writing the history of midwifery: Issues and Pitfalls. Midwifery. 2011; 27(2), 131-137. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2009.03.003>
2. World Health Organization. WHO recommendations on intrapartum care for A positive childbirth experience. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/260178/9789241550215-eng.pdf,2018>. (Erişim:15 Haziran 2023).
3. Şahin, N. H., Kısa, S. 1920-1950 yılları arasında Türkiye'de ebelik eğitimi. Kadın Doğum Hemşireliği Dergisi. 2012; 1(2), 1-7.
4. Torun, S. Türkiye'de hemşirelik lisans programlarında hemşirelik tarihi dersi öğretiminin incelenmesi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi. 2019; 9(3), 317-325. <https://doi.org/10.31020/mutfd.587749>
5. Yücel, U. Ülkemizde birinci basamak sağlık hizmetleri açısından ebeliğin tarihi. E-Sağlık Ebeler Dergisi. 2016; 4(13), 46-52 <https://www.researchgate.net/profile/Ummahan-Yuecel/publication/324200557>

6. Ejder Apay, S. Geçmişten günümüze ebelik: Tarihi bir inceleme. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi. 2014; 4(2), 13-20.
7. Güneş, G., Zaybak, A., Khorshid, L. Cumhuriyet döneminde ebelik eğitimi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2013; 15(1), 73-82.
8. Karaçam, Z. Türkiye’de profesyonel bir disiplin olarak ebelik mesleğinin durumu: Yasal düzenlemeler, eğitim ve araştırma. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi Ve Folklorik Tıp Dergisi. 2016; 6(3), 128-136.
<http://lokmanhekim.mersin.edu.tr>
9. Mumcu, N., Özer, D. Ebelerik mesleğinin tarihçesi ve gelişimi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2020; 29(1), 75-82.
10. Mumcu, N., Uzun, B. Geçmişten günümüze ebelerik eğitimi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 2020; 7(3), 217-222.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sagakadereg/issue/56952/661931>
11. Özgür, G., Bumin, M. A. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e ebelerik eğitimi. Kadın Doğum Hemşireliği Dergisi. 2017; 1(1), 1-9.
12. Demir, R., Aktürk, S. O. Ebelerik bölümü öğrencilerinin mesleği isteyerek seçmeleri ile ebelerik tarihi konusundaki bilgi durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Gevher Nesibe Tıp ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023; 8(Özel Sayı), 708-718.
<https://dx.doi.org/10.46237/amusbfd.780528?>
13. Kaya, N., Yurdakul, M. Ebelerik eğitiminde tarih bilincinin önemi. Ebelerik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2007; 1(2), 44-50.
14. Koçak, Y.Ç., Can, H.Ö., Yücel, U., Akyüz, M.D., & Turfan, E.Ç. Türkiye’de ebelerik bölümlerinin akademik ve fiziki profili. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. (2017); 4(2), 88-97.
<https://doi.org/10.17681/hsp-dergisi.293047>
15. Alkan, T. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumları, (Yüksek Lisans Tezi), Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019.
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=5xZQ7ampDLwzV95074rD9g&no=CNXSe3kiroYnXDtm_mb0Tw
16. Çencen, N. Tıp fakültesi öğrencilerinin Tıp Tarihi ve etiği dersinin tıp tarihi konularına ilişkin görüşleri (Gazi Üniversitesi Örneği). Diyalektolog-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2018; (19). 503-518.
<http://dx.doi.org/10.22464/diyalektolog>
17. Mezuniyet Öncesi Ebelerik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (EUÇEP). https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/Egitim_Ogretim_Dairesi/Ulusal-Cekirdek-Egitimi-Programlari/Ebelerik.Pdf Ankara: 2016. (Erişim Tarihi: 14.06.2024)
18. İnce, F., Batmaz, K. Bir tıp fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin tıp tarihi dersi hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi Ve Folklorik Tıp Dergisi, 2021; 11(3), 502-511.
<https://doi.org/10.31020/mutfd.858277>
19. Koçak, Y. Ç., ve ark. Türkiye’de ebelerik bölümlerinin akademik ve fiziki profili. Sağlık Bilimleri Ve Meslekleri Dergisi, 2017; 4(2), 88-97.
<https://doi.org/10.17681/hsp-dergisi.293047>